

ԱՄՈՅԵԿԱՆ

ԱՄՈՅԵԿԱՆ ԻՅ ՊԱՆԱՐԱՆԿԻՐԹ ՊԱՏԱՆԻ

(Հայրենական թիւն, տեւ թիւ 11 • 1867 •)

ԻՐ

ՊԵՏԱԴԱՆՈՒԹՅԱՆ ՕՐԱԿԱՆ

Ընթիւ անգամաւն որ յանցանք մը բրիր, ինչպիսի քաջաւեցար ու որչափ վերջէն իրիզդի գարկաւ, և թէ որ ուն հոգ եղոր, փայ քեզի, ան պաշի աշխարհաւոր քեզի ուրիշ մըն ալ ընելու պատճառ եղաւ, փախուսի վի թէ որ այսօր բարի գործք մը ընեմ ներսէդ կը մըլուխ ուրիշ մըն ալ ընելու, և ան դժուարութիւնն որ այսօր վը դէս բարի գործք մը ընելու աստեւ, փաղը չես գգար թէ որ այսօր ընես: Այսպէս նաեւ կամքն ալ կը թուի իր կը ըսնայ, և թէ մէկը տեսնաս որ ուղէկ է՝ կը վառահալ իրեն, յուսալով որ միշտ անանկ աղէկ մարդ պիտի մնայ: Աւարքնութիւնն ուրիշ բան չէ, և թէ ոչ վարժութիւն մը միշտ աղէկ ընելու, և ով որ ինքզինքը կը վարժեցընէ՝ աւարքնի ու բարեկիրթ է:

Աւերմն ես ալ որ կ'ուղեմ աւարքնի ու քաղաքակիրթ մարդ մը ըլլալ, ինչ պէտք է ընեմ:

Ահա ասիկ:

1. Օգտարանքներդ տանձէ: Սոր միւր նիւթեղէն տարած մըն է. հոգէն կ'ըլլայ ու հոգ պիտի գառնայ, և դուք ինչպէս կրնաս հաւանիլ որ ինքը հոգայն տիրէ որ տնտես է և պատկեր լստուծոյ. ուրեմն միայն գոյարանաց հաճոյիդ համար ամենն ին բան մը պէտք չէ որ ընես, հապա միշտնայէ որ ըրածդ արդեօք պատուոյդ ու վարձանիդ համեմատ է թէ չէ: (Գոտակար է երբեմն մըն սրինաւ որ ու անմեղ բաներէ ալ հրամարիլ պապես, զի աւարքնաւ

թեմն հրամայածին, այսինքն է՝ զմեզ գրկելու վարժներ, ինչ որ հարստու է, մէջ կրտսիրութիւն ընելու:

2. Սիրտ դառնալու մը ունեցիր, փասն զի ծառ-թիւնը մայր է տիպի (1):

3. Բոտ պատահման և ըստ հաճոյից մի գործեր, և ոչ իսկ առանց լաւ աշ գնելու թէ որդեօք այս գործըս արդար ու աղէկ է՝ թէ չէ, աւարի խղճմտանքիդ հարցուր թէ աս բարձեւ ինչ հեռանք կրնայ ելլալ թէ ինծի և թէ աւրիշներուն նկատմամբ, և թէ ինչպէս կ'երևար քեզի թէ որ ուրիշ մը նայն բանն ընելու, ու ինչ կ'ըլլար թէ որ ամենքը նայնպէս ընէին: Այն և լէրի իմաստուն թագաւորներէն մէկը լեցուն քաղով սակի պարզ և իցայն իմաստունին՝ որ աս իցատը իրեն տուաւ թէ. Բան մը ամեն-ին մի ընիր աւանդ նախ անոր կ'ապաւնել լաւ մը կ'ընէր:

4. Ստեպ բնէն գրեզ, և ոչ միայն պարզ բրածգ, այլ նաեւ ինչ պատճառաւ բնէդ ալ և չորէկ աղքատի մը աղորմութիւն տալի, աղէկ է. բայց մտածելով որ տեսնողներ կան աւ պիտի գտնեն գրեզ:

5. Թէ որ վրադ հակամիտութիւն մը կը տեսնաս դէպ ի առ շարն, ջառնա առաքինութիւններով անոր յաղթեցու: Իր տեսնաս որ հպարտ ես, խոնտահա թեան վարժեցուր գրեզ թէ որ ենթակայ ես շատ առաջ իրօսելու, ջանա որ ամենէն շնչին բաներու մէջ ալ կարգէ դուրս անկեղծութիւն մը բանեցընես, մէկու մը գէմ՝ ատելութիւն մը կրգգաս. քովը մօտեցիր, ինչ սէ ու բարեգործութիւն ըրէ: Ամենայն կերպով փախիր այն առիթներէն որ դեբզ աւելի դիւրաւ կրնաս խոտաբեցընել քու աղէկութենէդ, ու մի բեր թէ՛ այս կամ այն հակամիտութիւն:

(1) Խոնարհարար կ'աղաչմը Հայ կղերմն մեծ մարդ թող բարեհաճի այս տողը լաւ իմաստասիրելու
Ճ. Օրմանյան

թեանո չեմ կրնար յաղթել, ան փորձ առ թեանս դեմ չեմ կրնար կենալ, չեմ կրնար իսին խառնուածքիս յաղթել: Բնն բան կրնաս ընել, միայն թէ կամք ունենաս:

Օ. Ընդ ընդ հենդիս, և ասացի ին՝ որդիս օր իցես: Ընդ ընդ իմաստն է. թէ ինչպէս կուտակցուի թեան մէջ աւելի անոնց ոճն ու եղանակը կը բաժնեցնենք որոյ հետ որ ստեպ կը խռակցինք, նոյնպէս նաև որ-րիշ բաներու մէջ ալ այն մարդկանց կը հետեւինք՝ որոյ հետ որ ստեպ կը կենակցինք: Իւրեմն գէշերէն փախիր, ագէշներուն ի խնդիր եղիր ու անոնց հետ կենակցէ, այս կերպով կրնաս ինքզնիքդ ուղղել ու բարի անուն ըստանալ, Կաւի կտոր մը գտայ որ առնուէր հատեր. արգետք ուրիշ տեսակ կաւ մըն էր. ափկայ, չէ. այլ վարդենեաց մէջ կեցեր էր:

Բ. Եղեկներու օրինակը կ'ըստիպէ գրեզ որ իրենց նմանիս. հակառակէն փախիր, Խառն դատէ քու ըրածներդ, իսկ ուրիշներու ըրածքս քեզիս:

Բ. Բարոյական գրեանք կարդա, և մասնաւորապէս երևելի մարդկանց վարքերն ու պատմութիւնները, մի և նոյն գիպուածներն անձիդ յարմար ցուր՝ որով առաջուց փորձ կ'ըլլաս. ու իրենց ըրածներէն սովորէ վեհանաճ գործոց վրայ զարմանալ, առաքինիները սիրել: Բայց գրքերը կերակուրի պէս են, շատ ուտելու աղէկ չէ, հապա լաւ մարտել պէտք է:

Բ. Երբ որ մշտ Բարաւ ըլլալ կը ատենայ, որուն քիչ ատենէն հաշիւ պիտի տաս ամեն գործոցդ ու ամեն մտածութեանդ:

Բ. Բարեք են կամքերնիս ուղղուողս պահելու. համար պէտք եղած նախապաշտօնութիւնները, բայց գրեթէ բազմապէս թեւ որ մեղանշն:

պէտք է որ ընեն: Բարաւոյն դեղք գըջալն է և առաջագործը որ մէյ մ'ալ նոյն սխալանոց մէջ չի յնաս. պակասութեանդ հակառակ աղէկութիւններ գործէ և ըրածներուդ գէշ հետեւնցներուն դարման ջանա ընել: Բնն որ ուրիշն ընչիցը վնաս հասուցիր, ոչ միայն եղած վնասը հատուցանես՝ այլ նաև վնասորէն զուտ մը բաց իրեն. մէկուն վրայ գէշ խօսեցաք, ջանա չէ թէ միայն իր վրայ լաւ խօսելու՝ այլ նաև ուրիշ և և իցէ մարդու վրայ ալ ըլլայ: Բարմիք մեզոք արաւ առաջնայիք. քու պատիւդ մէյ մը մը առած է, և առաջագործ առաքինութե մէջ այնպէս քարգանալ՝ որչափ որ չար անտարբէր գրեզ նաւաստացուցիր: Երանի քեզի որ այնպիսի կրօնքի մը մէջ ծնած ես, որ չէ թէ միայն անմեղք կ'օրհնէ, այլ և ապաշխարող մեղաւորին ալ թեւեռը բացած կրպակէ և կ'ընդունի գինքը, երբ կը տեսնայ որ իր յոյնքանքը խոտորակներով թողուած թիւն կը խնդրէ:

Բ.:

Բարեք լաւ գործել լալ: Բարեքսով կը կատարեալագործես մարմինդ, միտքդ ու կամքդ. այլ աս միայն բաւաւ կան չէ. հապա զուրիշներն ալ կատարեալագործելու փայթ պիտի ունենաս: Բերեմն ամենայն կերպով պիտի գգուշանաս այն ամեն բաներէն որ ընկերութիւն մը կրնան պատճառել. լաւ ու օգտակար խորհուրդներ տուր անոնց որ կարօտ են, իսկ բարի օրինակ ամենուն: Բարաւարակութեան տարածուելուն նպատակ. զուրիշ մի ահա ճեղքներ, այլ ընդհակառակն ուրախացուրով որ առաքինութեան մէջ կը գեղեթի գինքը քաջաբերէ. պակասութեան մը մէջ սահողը սիրողութեամբ ուղիւ, և քու դժկամակութիւնդ ցուցաւ անպատշաճութեան դեմ: Բարեք

տողներն արեւմտեան ժողովուրդի օգուտը հետաքրքիր է համարելով, եթէ կրնան, ապա թէ ոչ գտնեն խօսքով. այսպէս ընելով ամենքն ալ կրնան թէ՛ Վրասիոյ ու Եւրոպայի միջեւ ծախսել:

(Պիտի շարժանքով):

ՎԵՐԱԵԼՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՈՋԱՆԵՐ

Տասնութ քաղաքներ Եւրոպայի Վերսալի մէջ:

Վերսալի մէջ ընթացողք հարկաւ ախտի զարմանան տոյ անուան վրայ առաջին անգամ. այլ երբ Տիւրքի մեծ թիւն այն խօսքը որ կ'ըսէ «Եւրոպայի մեծ մասը մարգարէք յորիցն է զազաւման մարտիցեացն» (Վրաս. Վ. Ի. Ի. աշխարհուն առաջը բերին, և մանաւանդ պատմութեանց ալ ակնարկ մի ընեն, ախտի մտաբերեն թէ նոր մարտիցեաց յիշ մի ալ երած է, կամ յայտնուած է:

Վրայ աւելի զարմանալին առ է, երբ ըստապեալ Եւրոպային մէջ ամբարիշտ Ոչնան մի կ'երէ Վրաստանի ճշմարիտ Վատուածութիւնը հերքելու, և ամբարշտութեան ծայրը հասնելով իւր չարամտեանն ալ կը սորայէ, և ամբարիշտ գրուածոյն ամբարիշտ զմայրցիկն ալ կ'ուեննայ. ըստաւորեալ Եւրոպայի մէջ կ'ըսենք ճշմարտին տեղ սուտ Վրասիա մի կը ներկայացանայ. իւր հրաշքները փոխանակ իւր ծնած քաղաքին մէջ ցուցնելու՝ օտար քաղաքներ կը վաղէ «բայց աս ալ կ'ըսենք թէ հարկաւ խեղճը ըստ միտք դրած է աւետարանին այն խօսքին որ կ'ըսէ՝ «Վարդարէ ի գաւառի իւրում պատիւ ոչ ունի» (Վրաս. Վ. Գ. ուստի կ'աճապարէ Կոստանք Վաղարշ սոյն ամսոյ սկիզբները Վաղարշ Վրասիա անունով և իւր Տիւրքի ալ հետն ունի Վրասիա անուն. ինքզինքը կը քարոզէր յառնուելը Վրասիա. իւր վարդապետութիւնը երկու

փարիկ Վաղարշներէն ապաւոտ տեսարան կներու մէջ կ'ամբարիշտ Վրաստանէն մէջ իւր վարդապետութիւնը թէ աշխարհային և թէ եկեղեցական միւս պիտական իշխանութեանց հակառակ է. հարկաւ Զարմայ ամսոյն դէմ հակադրութիւն մի տնեանալու է. և իւր պատուէրներուն վերջինը վայով կը կիքէ՝ ըսելով. Վրայ այն մարտիցն որ կ'ընդգիծանայ իմ հրատարակած պատուութիւններուն. Եւ կը հրամայէ ամէն ազգի իւր լեզուով թարգմանել իր պատուէրները իբր Վատուած ընդունած. Սուրբ Վաղարշ եկած էր որպէս թէ իւր Վրասիան պաշտօնը կատարելով այն է անեղբարական հասարակապետութեան կեդրոնը հաստատելով Եւրոպայի մէջ, համարած ման որ ճշմարիտ Վրասիային համար ծած լեռնէն ելել ու նստել իւր Զորք ալ կողմը:

Վարդապետարար Վաղարշացւոյ Վրասիա. Ղենեռալ գնալի աշխարհաթիւթիւնը իւր յաղթեց նոր Վրասիային հրաշքը. և յատուկ պահանջներով Յայտարարէ նաւահանգիստը խրկելով գէպի շոգենալը երթալու քաղաքաց, ուր մոնեռա ժամանակ սախօքերը բռած է. «Վերսի թէ գեռ իմ ժողովրդեանս ազատեռա ժամանակը չէ հասած»:

— Զապէշխատանէն հեռագրով եկած ըւրերը առ Վրաղարշացւոյ Վրասիայի սուրբ Վաղարշի ի նպատակ Վրաղարշացւոյ բանակին է. և մեր լրագր հետեւեալներն են. այն է այն ամսոյ մէջ Վրաղարշացւոյ բանակը յարձակում մի ընելով Վաղարշ քաղաքին վերայ, առեր են յիշեալ քաղաքը սուր կը գրաւ նուր եղեր. ի՞նչոքոր թագաւոր. պատերազմին մէջ վրաւորուելուն, և իւր զօրքը փախուտ տալուն Վրաղարշացւոյ ձեռքը գերի կը մնայ, և քանի մին որէն յետոյ կը մեռնի. Զատապատեալ ըւրերն են. և այս և որպէս թէ բան